

Criteris de correcció

Literatura catalana

SÈRIE 1

OPCIÓ A

1. A *Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer, s'hi superposen dos conflictes: l'enfrontament de Cecília amb els seus pares, i un conflicte ideològic d'abast col·lectiu, centrat en el Foraster. Descriu aquests dos conflictes, les actituds vitals i ideològiques dels dos protagonistes i els prejudicis a què s'enfronten (tingueu present la relació amb l'obra *Un enemic del poble*, de Henrik Ibsen).
[3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *El conflicte principal neix de l'oposició del poble i de les seves forces vives (mossèn Gregori i Pere Amat) a la solució que el Foraster, a qui fa costat Cecília, proposa per a aprofitar l'aigua dels Gorgs de la Verge i posar fi als problemes de la sequera: per a aquells, el gorgs són un lloc sagrat d'aigua quieta, i, per al Foraster, una font d'aigua viva; i que en aquest conflicte general s'hi inscriu un altre conflicte, que oposa Cecília, una dona jove, alliberada i amb estudis, a l'autoritat dels seus pares. (0,5 punts)*
- (b) *En aquests conflictes, Cecília i el Foraster representen el vitalisme i el regeneracionisme, que vol sotmetre la natura a la ciència i posar-la al servei del progrés de la humanitat. El rector i els Amat representen la posició tradicionalista, immobilitista, fatalista, supersticiosa i reaccionària, contrària al progrés, a la qual Cecília i el Foraster s'enfronten. (1 punt)*
- (c) *En els dos conflictes superposats s'hi oposen, doncs, els següents valors: d'una banda, el camp, la ignorància, la religió, la superstició, el tradicionalisme, la conformitat, l'immobilisme, el sotmetiment a l'autoritat; de l'altra, els seus contraris, representats per Cecília i el Foraster: la ciutat, el saber, la ciència, la raó, el progrés, la rebel·lia, l'acció, la lluita i la llibertat. (1 punt)*
- (d) *Aigües encantades és deutora de l'obra Un enemic del poble (1882), del dramaturg noruec Henrik Ibsen; l'obra d'Ibsen planteja també l'enfrontament d'un individu (el doctor Stockmann) a una col·lectivitat a l'entorn d'un problema de salut amb les aigües d'un balneari. Com en l'obra de Puig i Ferrer, la persona que oposa la veritat i la ciència als interessos materials i a l'immobilisme col·lectiu fracassa i ha de fugir. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

2. Expliqueu l'estructura i el punt de vista narratiu de la novel·la *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *La novel·la es presenta al lector com una autobiografia fictícia de Carola Milà, que escriu durant la seva vellesa a Mallorca, des d'on repassa la pròpia vida, la recrea i la interpreta per construir-se com a personatge; i que en aquesta autobiografia dona també la seva visió particular del segle que, d'alguna manera, representa a fragments: és nascuda el darrer dia del 1899 (0,5 punts).*
- (b) *Aquest joc metaliterari es tradueix en dos plans fictionals. En primer lloc, en les parts (pròleg) o en els fragments del cos de la novel·la dedicats a l'escriptora i al seu entorn durant l'estada a Mallorca, especialment els diàlegs amb el seu editor, Cosme Turdurí, que li encarrega les memòries i li suggereix canvis (com ara convertir-les en una novel·la, cosa que farà ell mateix) (0,5 punts). En segon lloc, els 15 capítols que narren una part del periple vital de Carola Milà des del naixement, a cavall del segle XIX i XX, fins al 1956, quan des de París és assabentada per carta de la mort del seu marit, Esteve Plans. Es valorarà molt positivament si l'examinand, a més de comentar l'estructura externa de l'obra, aporta informació concreta i raonada de l'estructura interna del relat, com per exemple, que les diverses etapes de la vida de Carola Milà conformen un retaule de situacions sovint aïllades de la resta i interrompudes sobtadament, que fan de la novel·la una suma de fragments narratius sense una unitat orgànica, com ho és la personalitat canviant de la protagonista. (0, 5 punts)*
- (c) *La veu narrativa va canviant al llarg de l'obra, si bé domina la primera persona del singular (Carola Milà), com és propi del gènere autobiogràfic i memorialístic. En alguns moments del relat, això no obstant, Carola Milà, en la seva veu d'escriptora, argumenta la necessitat d'introduir un narrador en tercera persona i de tipus omniscient (cap. 5) per aprofundir en les consciències de certs personatges i en la descripció de les situacions (0,5 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

3. Comenteu el poema «A mig son», pertanyent a la secció «Les nits» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) L'experiència que descriu el poema (podeu fer-ne una paràfrasi) en relació amb altres poesies de la secció «Les nits».
 - b) L'ús de recursos com ara les interrogacions, la polimetria o el tractament que reben les imatges i els sons nocturns (podeu relacionar-ho amb altres poemes de la mateixa secció).
 - c) El significat i el to de les dues darreres estrofes (v. 17-24) en contrast amb les precedents.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

A mig son

¿Quin gemec em desvetlla
d'algú que és lluny? No ho sé.
Em moc sobre el coixí, vida insegura,
massa amussada¹ per a entendre bé.

5 Ombres al meu devora,
estranya solitud
d'orfe, de mort o d'animal perdut...
¿Talment, ningú no plora?

10 Ho hauria dit. Darrere la finestra
i la porta, cap cosa de debò.
Cap onda estranya de dolor m'arriba.
Si hi era estat, s'ha avergonyit el so.

15 Com una agulla fina,
una agonia m'entra cor endins.
Després una veu dolça diu, a penes,
a l'afluixat gavell² de mos instints:

20 —Perd la teva esma dins el pèlag³ negre
que no coneix ribera ni farell:⁴
ara és hora de treva;
dorm bocafort dessota el blanc mantell.

¿Per què escoltar, darrere tot un dia
anguniós i cot?⁵
Ves cloent⁶ les parpelles; tot desfent-te,
bada't⁷ al dolç ignorament de tot.

Criteris de correcció

Literatura catalana

1. *amussada*: 'poc esmolada, gastada'.
2. *gavell*: 'pila, munt, conjunt desordenat'.
3. *pèlag*: 'mar, oceà'.
4. *farell*: 'far'.
5. *cot*: 'ajupit, inclinat cap a terra'.
6. *cloent*: 'tancant'.
7. *bada't*: 'obre't'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) *Identifica l'experiència com la inquietud i el desassossec del poeta, que es desperta entre dos sons, i descriu els elements clau del moviment del poema: el poeta es desperta a la nit perquè ha sentit —o ha cregut sentir— un gemec llunyà, i aquest despertar provoca incertesa i interrogants per a una intel·ligència que no pot obtenir certes: potser el so no és real, potser el que hi ha més enllà del jo és irreal, només se sent el silenci nocturn i el poeta és presa de l'angoixa, amb els sentits desmanegats; finalment, una veu —la pròpia consciència— afirma la inutilitat de lluitar per cap certa i aconsella retornar al son, la ignorància i l'acceptació. (1 punt)*
- (b) *Explica que el poema té elements formals i de contingut que apareixen en altres poemes de la secció (es valorarà que sàpiga recordar, per exemple, «Nocturn» o «Perdut en mon jardí»). Així, les interrogacions que el poeta adreça a la nit reflecteixen l'angoixa existencial, la recerca de respostes a les preguntes que es fa la humanitat davant el misteri de la vida (la vida, la mort, la transcendència, el sentit dels actes humans). Igualment, encara que el poema estigui compost en estrofes de quatre versos amb rima, la rima no obeeix a combinacions regulars, i els versos tenen mesures diferents (6 i 10 síl·labes, distribuïts irregularment), com a reflex de l'angoixa del poeta. Finalment, els elements de la nit es presenten sota la incertitud: gemec llunyà, ombres, solitud, irrealitat, enteniment i instints incapaços de conèixer. (1 punt)*
- (c) *Identifica la veu que parla a les dues darreres estrofes com la veu de la consciència, que dona resposta als interrogants i l'angoixa precedents, i diu que aquesta veu parla al poeta imperativament («Perd», «dorm», «vés cloent», «bada't»). I explica que el son és descrit metafòricament com un gran mar il·limitat que dona treva a l'angoixa i s'identifica amb la ignorància (la ignorància com a acceptació de les coses tal com són, perquè l'enteniment humà no pot penetrar el misteri de la vida). (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

OPCIÓ B

1. Expliqueu els temes principals de *Vent d'aram*, de Joan Vinyoli, i relacioneu-los amb la divisió de l'obra en parts. Tingueu en compte el poema que obre el llibre, «Amb ronca veu», i sobretot els versos finals («i m'estarrufo collinflat i danso, / tot i saber que em guaiten els ulls del caçador»).
- [3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *Els poemes continguts a Vent d'aram estan agrupats en tres parts sense títol, numerades 1, 2 i 3, precedides per un poema, titulat «Amb ronca veu», que fa de pròleg al conjunt. (0,5 punts)*
- (b) *La divisió en parts correspon al predomini d'uns temes determinats. Els temes dominants de la primera part són la consciència del pas del temps, la vellesa i el record de la joventut, expressat sobretot a través del paisatge. La segona part agrupa poemes de caràcter amorós, que oscil·len entre la consciència de la pèrdua i l'exaltació de l'instant en la relació eròtica. La tercera part gira a l'entorn del pas del temps i la presència de la mort com a element indestruïble de la vida. (1,5 punts)*
- (c) *El poema «Amb ronca veu» fa de pròleg al llibre i en mostra alguns temes fonamentals, com ara l'anhel insatisfet i la recerca de sentit de la vida, i la poesia com a vehicle d'aquest anhel: el poeta expressa aquesta recerca en forma de cant (la poesia), tot i saber que l'única certesa és la mort. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

2. A *Ball robat*, de Joan Oliver, el personatge de Cugat representa la figura de l'intel·lectual. Descriu les característiques principals d'aquest personatge, especialment pel que fa a la seva actitud dintre del matrimoni i a la relació amb els altres personatges.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica alguns dels aspectes següents, a raó de 0,5 punts per a cadascun:

- (a) Que Cugat se sent superior en la relació amb la seva esposa Mercè, a qui considera ridículament poruga i poc dotada intel·lectualment (l'examinand ho pot exemplificar amb la primera escena de l'acte I).*
- (b) Que de vegades es mostra cínic, com quan qualifica d'apassionada la seva relació amb Mercè just abans que ella el pegui.*
- (c) Que té idees deterministes en el sentit que considera que no és possible canviar de manera de ser i que la llibertat humana és molt limitada.*
- (d) Que té por de fer el ridícul i de semblar grotesc (quan ha d'afrontar la possible relació de la seva dona amb l'Oleguer).*
- (e) Que fora del matrimoni Cugat és un personatge a qui agrada rebre l'admiració de les dones (llança floretes a l'Eulàlia a l'inici de l'acte II i en aquest mateix acte se sent cofoi en sentir que la Núria l'admira).*
- (f) Que davant de l'Oleguer, que exerceix el paper de triomfador, se sent indecís i poc capaç de defensar el seu criteri.*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

Criteris de correcció

Literatura catalana

3. Comenteu aquest fragment del capítol vii («Primavera») de *Solitud*, de Víctor Català. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) La situació de l'episodi en la novel·la i en l'evolució de la protagonista.
 - b) El paral·lelisme entre la transformació de la Mila i la transformació de la natura.
 - c) La reacció dels personatges masculins davant aquest canvi.
- [5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els primers dies de maig foren una meravella; tota la muntanya, embaumada¹ de flaires,² resplendent de clarors, plena de cantúries d'aucells, havia perdut son aspecte feréstec³ de mil·lenària i semblava retornar a sa juvenesa de muntanya, amb totes les dolçors de verge i totes les alegries de promesa. Cada dia, al llevar-se, la Mila hi descobria un nou embelliment, no percebut el dia abans; i descobria encara més: descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una gran transmutació regressiva. Sos ulls, nets i clarífics,⁴ mes plens de serenors malincòniques,⁵ s'animaven amb sobtats llampegueigs,⁶ sos llavis s'envermellien amb una intensitat fins aleshores inconeguda, sos pits prenien turgències⁷ de pits de mare novella,⁸ i una lleugeresa gràcil i harmònica ritmava tots sos moviments. A n'aquests canvis externs responien, en lo interior, una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma,⁹ que a n'ella mateixa la desconcertaven per lo insòlits, fent-li sentir com si son ésser es multipliqués i la fes una dona nova per a cada moment de la vida. Com a les altes muntanyes llunyeres¹⁰ del fons de la davallada, semblava que a n'ella també la tornassolés¹¹ tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior. I aqueix canvi que ella sentia en si, els altres també l'hi sentien.

Un dia el pastor, abrigant-la de dalt a baix amb una mirada afectuosa, li havia advertit:

—Vaja, ermitana, digueu pas mal¹² de Sant Ponç, si seu¹³ dona de bé! Ha fet amb vós com una mena de miracle. Quan vàreu vindre ací, vos se figurava¹⁴ l'ànima contraclaror,¹⁵ i ara doneu goig de vore;¹⁶ seu la dona més fresca¹⁷ i regalada¹⁸ que haja atrapada¹⁹ en ma vida.

1. *embaumada*: 'perfumada'.
2. *flaires*: 'olors'.
3. *feréstec*: 'esquerp, salvatge'.
4. *clarífics*: 'clars'.
5. *malincòniques*: 'malencòniques, tristes'.
6. *llampegueigs*: 'esclats de llum'.
7. *turgències*: 'plenitud, consistència, volum'.
8. *novella*: 'nova, recent'.
9. *soma*: 'superficial'.
10. *llunyeres*: 'llunyanes'.
11. *tornassolés*: 'donés reflexos de colors diferents'.
12. *digueu pas mal*: 'no digueu mal'.
13. *seu*: 'sou'.
14. *vos se figurava*: 'se us endevinava, se us podia imaginar'.
15. *contraclaror*: 'a contrallum'.
16. *vore*: 'veure'.
17. *fresca*: 'jovial, alegre'.
18. *regalada*: 'plaent, bonica'.
19. *haja atrapada*: 'hagi trobat'.

Criteris de correcció

Literatura catalana

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, que:

- (a) *L'episodi se situa en un moment clau de la novel·la, al començament del capítol VII. Els sis primers capítols han estat una introducció a la novel·la i han narrat el procés d'adaptació de la Mila a la nova vida muntanyenca i la relació que estableix amb els altres personatges (Matias, el pastor Gaietà, l'Ànima, etc.). En aquest capítol, amb l'arribada de la primavera la muntanya es transforma i aquesta transformació es reflecteix també en la Mila. Aquest capítol precedeix el VIII, «La festa de les roses», a partir de la qual el matrimoni queda arruïnat i la Mila cau en una depressió profunda. (1 punt)*
- (b) *A la primavera la Mila comença a viure en correspondència amb el ritme de la natura, de la qual se sent que forma part. Com la natura, es transforma, es rejuveneix i es descobreix a si mateixa, en una mena de despertar sexual, com una dona bella en la plenitud de la juvenesa: «descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una gran transmutació regressiva.» Els canvis que experimenta no són només físics, sinó que afecten també la seva sensibilitat i la seva consciència: «A n'aquests canvis externs responien, en lo interior, una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma.» La Mila sent aquests canvis com una força còsmica misteriosa, compartida amb la natura (una força que no afecta en Matias, inert i indiferent com un mineral: «Com a les altes muntanyes llunyeres del fons de la davallada, semblava que a n'ella també la tornassolés tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior.» (1 punt)*
- (c) *El primer que s'adona de la transformació és el pastor, en el passatge transcrit: «Un dia el pastor, abrigant-la de dalt a baix amb una mirada afectuosa», és a dir, amb una actitud paternal. El pastor atribueix el canvi a un miracle del sant, que per a ell representa l'essència de la muntanya: «digueu pas mal de sant Ponç, si seu dona de bé! Ha fet amb vós com una mena de miracle.» En el mateix capítol, l'Arnau i l'Ànima també s'adonen del canvi; la mirada d'Arnau és admirativa, plena de desig, i la de l'Ànima descobreix l'apetència sexual, animal, del personatge. L'únic que no s'immuta és en Matias, que ella defineix, més endavant en el mateix capítol, com una bèstia sense zel. (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

Criteris de correcció

Literatura catalana

SÈRIE 4

OPCIÓ A

1. A *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany, la protagonista canvia de nom en múltiples ocasions. Expliqueu la funció d'aquests canvis en la construcció del personatge, esmenteu les identitats principals de Carola Milà i poseu-les en relació amb les característiques de les etapes que conformen el seu itinerari personal.

[3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica que Carola Milà supera la pròpia marginalitat com a conseqüència del seu origen (com a filla il·legítima de l'hereu dels amos de la fàbrica on treballava la seva mare) gràcies al seu instint de supervivència i a la seva capacitat regenerativa, mercès als quals va canviant d'identitat a cada nova etapa de la seva vida; això li permet esborrar el seu passat, construir uns nous orígens, adaptar-se a la realitat a mesura que aquesta muta i aprofitar-se de l'entorn en què es troba en cada cas per ascendir socialment fins a adquirir un nivell de vida acomodat i, sobretot, aconseguir la llibertat i l'emancipació. (1 punt)*
- (b) *Comenta que, malgrat les transformacions constants de la protagonista, Capmany no crea un personatge de caràcter complex que construeixi una identitat per mitjà de la consciència segons els models de la novel·la psicològica; més aviat a imitació de la novel·la picaresca, fa que Carola Milà centri la trama al llarg d'episodis, no sempre enllaçats, en què interactua en uns entorns diferents i amb una identitat construïda per a l'ocasió, que li permet introduir-se en el nou espai social (grup, família, cenacle, classe) sense acabar-hi de pertànyer-hi mai del tot. En aquest sentit, es valorarà que l'examinand sàpiga explicar amb les seves paraules aquesta disgregació del subjecte o que sigui capaç d'argumentar la tensió que es produeix entre l'individu (amb o sense màscara) i la societat. Per obtenir la màxima puntuació, cal que identifiqui i contextualitzi sumàriament com a mínim dues de les identitats que adopta la protagonista al llarg de la novel·la: la Carmina Torres quan és acollida per la família Reinal; la Llorença Torres, quan treballa de prostituta primer per a un proxeneta i després per a la senyora Rosita; la Judith Nagy quan s'installa a París de 1951 a 1968, o fins i tot, Carola en el seu paper d'escriptora (1 punt).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

2. Expliqueu la visió del matrimoni que es desprèn de *Ball robat*, de Joan Oliver. Tingueu en compte el títol i l'epíleg de l'obra.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica:

- (a) *Que el matrimoni és sempre insatisfactori, perquè el pas del temps desfà l'anhel de felicitat inicial, i que tots els personatges tenen consciència d'aquest fracàs en les seves relacions amb els cònjuges respectius; que el fracàs condueix a la idealització d'altres possibles aparellaments; i que, finalment, la consciència que aquestes parelles desitjades haurien fracassat com les altres imposa la renúncia i l'acceptació de la imperfecció del matrimoni (1 punt).*
- (b) *Que el títol és un reflex d'aquesta insatisfacció, perquè per donar sortida a la insatisfacció matrimonial amb les seves parelles, els protagonistes fan explícites les seves inclinacions per membres de les altres parelles, com en un «ball robat» (es valorarà que l'examinand expliqui que un «ball robat» és aquell en què els balladors poden prendre la balladora a un altre home, i que recordi que Núria hi fa referència a l'epíleg: «Això sembla un ball robat!»). La manera com seuen en el sopar que ocupa l'epíleg reflecteix aquesta situació (1 punt).*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts assignats.

3. Comenteu el poema «La mesura d'un home», pertanyent a la tercera part del llibre *Vent d'aram*, de Joan Vinyoli. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- El sentit del poema en relació amb l'estructura sintàctica (podeu fer-ne una paràfrasi que us ajudi).
 - El significat de les imatges (nit estelada, erms, guspira).
 - El to moral que hi adopta el poeta.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

La mesura d'un home

Ben sospesat, els dies
de joventut valen molt
per no donar-los un alt preu.
Si foren rics de foc i d'acció i disponibles
a tot
—una nit estelada 5
no la desdenyis, no val menys que els erms¹
transitats per la mort.
Si fores
fracàs, anhel i solitud i reserva
de la guspira² que encén boscos
i no sols
projecte avar de guanys 10
d'hipòcrita domini,
sobretot si fores
pur en el pur, diré que vas donar
la mesura d'un home.

1. *erms*: 'camps no conreats, deserts'.

2. *guspira*: 'espurna'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) Explica que el poema consta de tres parts clares: una afirmació inicial sobre el valor de la joventut (v. 1-3), una part central construïda amb oracions condicionals («Si...Si...sobretot si...») sobre les accions del passat (vv. 4-12), i una frase enunciativa final que dona sentit al poema (vv. 12-13). (0,5 punts)*
- (b) En resumeix o parafraseja el sentit: el poema exposa les condicions que fan que un home sigui humà en tota la seva plenitud. Aquestes condicions s'associen a la joventut, que té un preu molt alt perquè és l'època vital de l'acció i el risc. En la joventut, l'home ha d'haver estat ric d'acció (el «foc» n'és metàfora), sigui quina sigui l'experiència, des de la contemplació o la vivència d'una nit estelada fins al risc extrem, potser la guerra («erms transitats per la mort»); ha d'haver estat disponible al desig, però també al fracàs, a la soledat de qui s'arrisca, i sempre disposat a l'exaltació i la vivència total («reserva / de la guspira que encén boscos»: una altra vegada el foc com a metàfora de la vida). Per contra, no ha d'haver viscut mai per al guany material que proporciona només una aparença falsa («hipòcrita») de domini o possessió. Si ha fet tot això, l'home haurà viscut «pur en el pur», és a dir, haurà viscut una vida essencial, pura, feta de lliurament vital total, que és el que el fa humà. Es valorarà especialment que l'examinand sàpiga veure que totes aquestes condicions poden fer referència al poeta mateix, a l'home com a poeta, atès que, per a Vinyoli, vida i poesia s'identifiquen. (1,5 punts)*
- (c) Sap interpretar les imatges: els dies «rics de foc i d'acció» representen l'exaltació de la joventut; «nit estelada» representa la vida contemplativa, l'experiència potser intel·lectual o artística; els «erms transitats per la mort» són metàfora de la vida arriscada, potser de la guerra com a emblema del risc extrem; «reserva / de la guspira que encén boscos» és, en el sistema metafòric del poema, la capacitat d'entusiasme i d'exaltació vital. (0,5 punts)*
- (d) Fa notar que el poema té un contingut obertament moral, que el poeta hi adopta la posició del mestre que alligona o aconsella, i que la veu poètica s'adreça a un «tu» (probablement, el poeta mateix) que ha de complir les condicions exposades (0,5 punts).*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot superar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

OPCIÓ B

1. A *El cor quiet*, de Josep Carner, el darrer poema de la secció «Les nits», titulat «El beat supervivent», enllaça les preocupacions de la primera secció amb les de la darrera, «L'assenyament». Expliqueu quina relació hi ha entre els temes i les preocupacions d'aquestes dues seccions, i digueu quines respostes dona la darrera a les inquietuds de la primera. Tingueu en compte el sentit del títol del llibre.

[3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica sumàriament que «El beat supervivent» presenta el poeta com un home madur, que evoca la joventut passada sense enyor, i que accepta respectuosament el misteri de la vida que representa la nit. I fa notar que aquesta actitud, amb què es tanca la primera secció, és la que domina a la secció «L'assenyament». (0,5 punts)*
- (b) *Explica que el tema principal de la secció «Les nits» és la interrogació existencial sobre el misteri de la vida i la mort, figurat en l'obscuritat, els sons i les imatges poc definides de la natura, que provoquen en el poeta l'angoixa, la por, el desassossec i el dubte existencial i religiós. (0,75 punts) Contrasta aquesta actitud amb «L'assenyament»: la secció presenta encara aquestes inquietuds (p. ex. a «Una casa tancada», «L'home que fa giravoltar l'espasa» o «Les fulles de l'abril»), però ara l'actitud del poeta ja no és la interrogació inquieta, torbadora, sinó l'acceptació humil —tenyida de sentit religiós cristià— de la vida per part de l'home madur (0,75 punts). I conclou que totes dues seccions configuren una unitat poètica i de sentit perquè els interrogants de la primera troben resposta en la darrera, com mostra la relació entre el poema que obre el llibre, «Nocturn», i el que el tanca, «El castell de l'oblit». (0,5 punts)*
- (c) *Explica que el títol *El cor quiet* s'ha de relacionar amb els continguts de la darrera secció, «L'assenyament»: el «cor quiet» és el de l'home que no es deixa angoixar per la inquietud existencial i sap trobar-hi resposta en la contemplació admirada de la vida (els arbres, la natura, les edats dels homes), de la qual extreu lliçons de seny i d'humilitat. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

2. Descriuiu quatre característiques de *Solitud*, de Víctor Català, que permetin definir-la com a novel·la modernista.
[2 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica quatre d'aquestes característiques (0,5 punts per a cada una, fins al màxim de 2 punts):

- (a) Que el tema principal de la novella és la lluita de la protagonista per l'afirmació de la seva individualitat contra unes forces negatives, fins a la presa de consciència de la seva soledat. Que la muntanya és representada com un espai simbòlic, amb formes antropomòrfiques, en el qual es manifesten forces benèfiques i forces destructives.*
- (b) Que la novella fa ús d'elements simbòlics, alguns recurrents, que creen un sentit no explícit. Així, entre d'altres, la imatge de sant Ponç, alhora benèfica i repulsiva (agressiva i tot); el Bram, una mena de santuari natural i essència de les forces positives de la natura; el grill que se sent al final de la novella, que representa la continuïtat de la vida.*
- (c) Que a la novella s'oposen el coneixement racional i el coneixement intuïtiu. El Pastor representa el coneixement intuïtiu (fins i tot màgic), al qual la Mila només accedeix al final de la novella, quan comprèn el seu destí en l'univers.*
- (d) Que el personatge del Pastor encarna la concepció modernista de l'artista: solitari, apartat dels altres, domina la realitat a través del llenguatge, i extreu de la contemplació de la natura, de manera espontània i intuïtiva, les seves creacions.*
- (e) Que l'autora fa un ús del llenguatge descriptiu que, a més de l'exactitud, busca la suggestió i la vehiculació de la subjectivitat de la protagonista i dels seus estats d'ànim (un efecte afavorit per l'aproximació al punt de vista de la protagonista).*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explícit en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu aquest fragment d'*Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) La situació del fragment en l'acció.
 - b) L'oposició vital i ideològica entre els dos personatges que intervenen en el diàleg, fent atenció als elements simbòlics que expressen aquesta oposició. Citeu passatges concrets que ho il·lustrin.
 - c) La relació entre les actituds de Cecília amb corrents ideològics de l'època del Modernisme.

Criteris de correcció

Literatura catalana

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

VERGÉS: Què diu?

CECÍLIA: L'àliga deixa el galliner, per sempre...

VERGÉS (*estupefacte*): Però, se'n va... de veres...? Ara de seguida...? Així... sense meditar-ho... sense fer-se vostè mateixa la por i la contra...?

CECÍLIA: Així! Faré viatge amb ell!

VERGÉS: I a on va... no es pot saber?

CECÍLIA: Amb el meu amic.

VERGÉS: Però, qui és un amic... No és prudent...

CECÍLIA: Bah...! Si em vol jo aniré amb ell a l'altra part de món. És un home fort i només ell ha desvetllat els meus sentiments de dona...

[...]

VERGÉS (*amb amor i tendresa*): I la seva obra d'aquí dalt, doncs?

CECÍLIA: La meua obra, abans que tot, és la meua vida! (*Se'n va decidida per la porta del fons.*)

[...]

CECÍLIA: Vostè no farà res...

VERGÉS: És estrany! Me dona ales i després vostè mateixa té el poder de descoratjar-me... per què això...? És inexplicable... però sento que sense la presència de vostè...

CECÍLIA: Ja ho sé... no faci res i serà millor. Deixi l'obra verge per a un altre... I ara decididament... adéu (*Li dóna la mà i somriu.*) Vostè quedi's entre les aigües encantades...

VERGÉS (*tornant-se, de sobte, agressiu*): Me quedo entre les aigües encantades, és cert... però vostè se'n va cap a unes aigües sorolloses i tèrboles... i tan estèrils com les nostres...!

CECÍLIA (*trionfalment*): Me deixo arrossegar per la corrent!

VERGÉS: I jo deixo adormir en la quietud. No hi fa res. Anem per diferents camins, Cecília, però em sembla que ens trobarem...

CECÍLIA: Què vol dir?

VERGÉS: Ens trobarem, més tard, sense que l'un ni l'altre haguem fet res de profit!

Criteris de correcció

Literatura catalana

CECÍLIA: No ho sé...! Ell i jo podem anar errats... però portem una illusió, una fe... Lo que sento, i en tinc la convicció, és que si alguna cosa de gran hi ha en els temps futurs, no ens la portaran els homes com vostè... Salut...! (*Desapareix per l'escala. Vergés es queda abatut, sense veu ni gest. Pausa.*)

VERGÉS: Cecília! Escolti: una darrera paraula... (*Una pausa.*) Ha fugit com el vent...! Quines coses de fer! I sembla que em portés afecció. (*Una pausa. Anant-se'n, amb pas vacillant.*) Els forts s'ajunten i se'n van...

(Desapareix per la porta de l'escala, enmig de la fosca.)

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir si explica que:

- (a) *El fragment se situa al final de l'obra i n'és el desenllaç, i hi intervenen els mateixos personatges que parlen sols al començament de l'obra. Vergés, el mestre, està enamorat de Cecília però aquesta no correspon a aquest sentiment; el conflicte entre Cecília i els pares, i entre el Foraster i el fanatisme religiós del poble, aboca Cecília a fugir a la ciutat amb el Foraster. (1 punt).*
- (b) *Vergés entén Cecília i el Foraster, i en comparteix parcialment les idees, però no és un home fort ni valent. La clau és en l'oposició entre quietud / corrent, adormir / deixar-se arrossegat, galliner / àguila, feble / forts, aigües encantades / aigües tèrboles. I si remarca el fons de pessimisme del mestre (tota acció és inútil), contrastat amb l'optimisme de Cecília («portem una illusió, una fe»). (1 punt)*
- (c) *Cecília és un exponent del vitalisme regeneracionista. L'objectiu de canvi a través del progrés tecnològic i científic, a través del coneixement, va acompanyat d'una fe absoluta en l'home i en la seva capacitat transformadora. Això implica la fortalesa, la lluita, la llibertat, fins i tot havent de pagar el preu de la soledat, perquè «la meva obra és la meva vida» (1 punt).*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot superar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.